

УДК 339.9:330.341.1:336.027(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.168-177>

Лихвар В.В.

Київський університет права НАН України

Lykhvar Valeriy

Kyiv University of Law of the National Academy of Sciences of Ukraine

<https://orcid.org/0009-0002-1475-2433>

ГЕОЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА САНКЦІЙНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

У статті досліджено геоелекономічні ризики та особливості функціонування санкційної економії в умовах повномасштабної війни та їх вплив на економіку України. Проаналізовано сучасні тенденції трансформації міжнародного економічного середовища під впливом геополітичної нестабільності, санкційних обмежень, структурних змін глобальних ринків і порушення міжнародних логістичних систем. Визначено ключові геоелекономічні ризики, що впливають на функціонування економії України, зокрема руйнування виробничого потенціалу, обмеження зовнішньоторговельної діяльності, посилення інвестиційної невизначеності, енергетичні ризики та трансформацію міжнародних фінансових потоків.

Обґрунтовано, що санкційна економія стала важливим інструментом сучасної міжнародної економічної політики та чинником трансформації глобальної економічної системи. Встановлено, що санкційні механізми впливають не лише на країни-об'єкти санкційного тиску, але й на структуру міжнародної торгівлі, глобальні виробничі ланцюги, енергетичні ринки та фінансові системи. Доведено, що для України санкційна політика міжнародних партнерів є важливим фактором стримування економічного потенціалу держави-агресора та підтримки макроекономічної стабільності.

У процесі дослідження використано системний підхід, методи структурного та порівняльного аналізу, економіко-логічний метод, а також метод узагальнення, що дозволило комплексно дослідити взаємозв'язок між геоелекономічними ризиками, санкційною політикою та економічною трансформацією України в умовах війни.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі впливу санкційної економії та геоелекономічних ризиків на економіку України в умовах сучасних глобальних трансформацій. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання при формуванні державної економічної політики, механізмів економічної безпеки та стратегій післявоєнного відновлення України [22].

Ключові слова: геоелекономічні ризики; санкційна економія; економія України; війна; міжнародна економія; економічна безпека; санкційна політика; глобальні ринки; міжнародна торгівля; макроекономічна стабільність.

GEO-ECONOMIC RISKS AND THE SANCTIONS ECONOMY UNDER WARTIME CONDITIONS: IMPACT ON THE ECONOMY OF UKRAINE

The article examines geo-economic risks and the peculiarities of the sanctions economy under conditions of full-scale war and their impact on the economy of Ukraine. The study analyzes current trends in the transformation of the international economic environment under the influence of geopolitical instability, sanctions restrictions, structural changes in global markets, and disruptions of international logistics systems. Key geo-economic risks affecting the functioning of the Ukrainian economy have been identified, including destruction of production capacity, restrictions on foreign trade activities, increased investment uncertainty, energy risks, and the transformation of international financial flows.

It is substantiated that the sanctions economy has become an important instrument of modern international economic policy and a factor in the transformation of the global economic system. It has been established that sanctions mechanisms affect not only the countries subject to sanctions pressure but also the structure of international trade, global value chains, energy markets, and financial systems. It is proved that for Ukraine the sanctions policy of international partners is an important factor in restraining the economic potential of the aggressor state and supporting macroeconomic stability.

The study employs a systemic approach, methods of structural and comparative analysis, the economic-logical method, and the method of generalization, which made it possible to comprehensively investigate the relationship between geo-economic risks, sanctions policy, and the economic transformation of Ukraine under wartime conditions.

The scientific novelty of the study lies in the comprehensive analysis of the impact of the sanctions economy and geo-economic risks on the economy of Ukraine in the context of modern global transformations. The practical significance of

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Лихвар В.В., 2026

the obtained results lies in the possibility of their application in the formation of state economic policy, economic security mechanisms, and post-war recovery strategies for Ukraine.

Keywords: *geo-economic risks; sanctions economy; economy of Ukraine; war; international economics; economic security; sanctions policy; global markets; international trade; macroeconomic stability.*

JEL classification: F51, F52, F63, H56, O11.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародної економіки характеризується посиленням геоекономічної нестабільності, трансформацією міжнародних економічних відносин та зростанням впливу санкційної політики на функціонування національних економік. Геополітичні конфлікти, санкційні обмеження, енергетичні кризи та порушення глобальних логістичних ланцюгів формують нові виклики для забезпечення макроекономічної стабільності держав і розвитку міжнародних ринків [3; 6; 12].

Повномасштабна війна в Україні суттєво вплинула не лише на національну економіку, але й на структуру світової економічної системи. Війна спричинила трансформацію міжнародної торгівлі, енергетичних ринків, інвестиційних потоків та посилення ризиків для глобальної економічної й продовольчої безпеки [7; 15; 20].

У цих умовах санкційна економіка стала важливим інструментом міжнародної економічної політики, що впливає на міжнародну торгівлю, фінансові системи та глобальні виробничі ланцюги [14]. Для України проблема геоекономічних ризиків має комплексний характер, оскільки війна супроводжується руйнуванням виробничого потенціалу, скороченням інвестиційної активності та посиленням макроекономічної нестабільності [5; 15; 25]. Водночас міжнародна санкційна політика щодо держави-агресора є важливим фактором підтримки економічної стійкості України.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу впливу геоекономічних ризиків та санкційної економіки на функціонування економіки України в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика геоекономічних ризиків та санкційної економіки посідає важливе місце у сучасних дослідженнях міжнародної економіки та економічної безпеки. Теоретичні засади впливу геополітичних процесів на функціонування міжнародної економіки розкрито у працях Д. Норта, Д. Родріка, П. Кругмана та Дж. Стігліца [9; 10; 13; 14].

У сучасних дослідженнях значна увага приділяється трансформації глобальної економіки в умовах геополітичної нестабільності, структурним змінам глобальних виробничих ланцюгів, регіоналізації світової економіки та диверсифікації міжнародних поставок [2; 6]. Особливого значення набувають концепції *nearshoring*, *friend-shoring* та *strategic fragmentation*, спрямовані на зниження геоекономічної залежності між країнами [2; 11; 12].

Важливий напрям сучасних досліджень пов'язаний із аналізом санкційної економіки як інструменту міжнародної економічної політики. У працях міжнародних аналітичних центрів та організацій (OECD, IMF, WTO, World Bank, UNCTAD, WEF) акцентується увага на

впливі санкційних обмежень на міжнародну торгівлю, фінансові системи, енергетичні ринки та глобальні інвестиційні процеси [3; 4; 7; 11; 15; 16; 19; 20].

Окремий напрям досліджень присвячений економічним наслідкам війни для України та механізмам забезпечення економічної стійкості держави. У працях українських учених аналізуються питання економічної безпеки, санкційної політики, макроекономічної стабільності та трансформації зовнішньоекономічної діяльності України [23; 24; 26; 29; 30].

Попри значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного впливу санкційної економіки та геоекономічних ризиків на економіку України в умовах війни та сучасних глобальних трансформацій.

Метою статті є аналіз геоекономічних ризиків та особливостей санкційної економіки в умовах війни, а також обґрунтування їх впливу на функціонування економіки України в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Для досягнення поставленої мети у статті: досліджено сучасні особливості геоекономічних ризиків; проаналізовано роль санкційної економіки у системі міжнародних економічних відносин; визначено основні напрями впливу війни та санкційної політики на економіку України; обґрунтовано напрями підвищення економічної стійкості України.

Методи дослідження. У дослідженні використано системний, структурний, порівняльний, економіко-логічний та статистичний методи аналізу, що дозволило комплексно дослідити вплив геоекономічних ризиків і санкційної економіки на функціонування економіки України в умовах війни. Зокрема, системний підхід застосовано для аналізу взаємозв'язку між геополітичними процесами, санкційною політикою та функціонуванням національної економіки. Методи структурного і порівняльного аналізу використано для оцінки трансформацій міжнародної торгівлі, фінансових потоків, енергетичних ринків та зовнішньоекономічної діяльності України. Елементи статистичного аналізу дали змогу оцінити зміни макроекономічних показників та інвестиційних процесів в умовах війни.

Виклад основних результатів дослідження. У сучасних умовах розвитку світового господарства геоекономічні ризики стають визначальним чинником трансформації міжнародної економічної системи. Геоекономічні ризики охоплюють сукупність економічних, політичних, фінансових, енергетичних та логістичних загроз, що виникають під впливом геополітичної нестабільності, міжнародних конфліктів, санкційної політики та глобальної економічної фрагментації [11; 19].

На відміну від традиційних економічних ризиків, геоекономічні ризики мають комплексний характер та

безпосередньо пов'язані із трансформацією міжнародних економічних відносин. У сучасних умовах економічна конкуренція дедалі більше поєднується з політичними та безпековими інтересами держав, що формує нову модель функціонування глобальної економіки [13; 14].

Одним із ключових факторів посилення геоекономічних ризиків стало загострення міжнародної політичної нестабільності, що супроводжується регіональними військовими конфліктами, торговельними обмеженнями та кризами глобальних ланцюгів постачання. Війна в Україні стала важливим каталізатором трансформації міжнародної економічної системи, оскільки суттєво вплинула на енергетичні ринки, міжнародну торгівлю, фінансові потоки та глобальні логістичні системи [7; 15; 20].

У результаті сучасних геоекономічних трансформацій змінюється структура міжнародного поділу праці та функціонування глобальних виробничих ланцюгів. Якщо у попередні десятиліття основним пріоритетом міжнародного бізнесу було мінімізація витрат виробництва, то нині дедалі більшого значення набувають фактори економічної безпеки, диверсифікації ризиків та стійкості постачання [6; 12].

Важливою тенденцією сучасної міжнародної економіки є процес регіоналізації економічних зв'язків. Зростає роль регіональних економічних блоків, а також механізмів *nearshoring* та *friend-shoring*, що передбачають перенесення виробництва до країн із більш стабільними політичними та економічними умовами [2; 12]. Це призводить до поступової фрагментації глобальної економіки та формування нових центрів економічного впливу.

У сучасній міжнародній економіці дедалі більшого поширення набуває концепція *strategic fragmentation*,

яка передбачає поступове розділення глобального економічного простору на окремі геоекономічні блоки залежно від політичних, безпекових та санкційних факторів. У цих умовах міжнародні компанії та держави активно реалізують політику *de-risking*, спрямовану на зниження залежності від економічно та політично нестабільних ринків.

Крім того, геоекономічні ризики суттєво впливають на міжнародні фінансові системи. Посилення санкційної політики, валютні обмеження, зміни у функціонуванні міжнародних платіжних систем та зростання нестабільності фінансових ринків формують нові виклики для забезпечення макроекономічної стабільності держав [7; 11]. Особливого значення набувають питання фінансової безпеки, захисту валютних резервів та забезпечення стабільності банківських систем.

Суттєвий вплив геоекономічних ризиків спостерігається також у сфері енергетики. Порушення традиційних енергетичних маршрутів, зміна структури постачання енергоресурсів та зростання цін на енергоносії призвели до формування нової конфігурації світових енергетичних ринків [21]. У цих умовах держави дедалі активніше реалізують політику енергетичної диверсифікації та розвитку альтернативних джерел енергії.

Отже, сучасні геоекономічні ризики формують нову архітектуру міжнародної економічної системи, у межах якої ключового значення набувають економічна безпека, стійкість виробничих систем та здатність держав адаптуватися до умов глобальної нестабільності.

З метою узагальнення основних напрямів впливу геоекономічних ризиків на сучасну міжнародну економіку доцільно виділити ключові види геоекономічних загроз та їх економічні наслідки (табл. 1).

Таблиця 1

Основні геоекономічні ризики та їх вплив на міжнародну економіку

Геоекономічний ризик	Основні прояви	Вплив на міжнародну економіку
Геополітична нестабільність	Військові конфлікти, політична напруженість	Зростання економічної невизначеності
Санкційна політика	Торговельні та фінансові обмеження	Порушення міжнародної торгівлі
Енергетичні ризики	Зміна маршрутів постачання енергоносіїв	Зростання цін на енергію
Логістичні ризики	Руйнування транспортних маршрутів	Порушення глобальних ланцюгів постачання
Фінансові ризики	Валютна нестабільність, санкції проти банків	Нестабільність фінансових ринків
Інвестиційні ризики	Скорочення міжнародних інвестицій	Зниження економічної активності

Джерело: складено автором на основі [7; 11; 15; 19; 20].

Важливим елементом сучасних геоекономічних трансформацій є розвиток санкційної економіки як інструменту міжнародної економічної політики. У сучасних умовах санкційна економіка стала визначальним інструментом міжнародної економічної політики та механізмом реалізації геоекономічних інтересів держав. Санкції використовуються для обмеження економічного, фінансового, технологічного та торговельного потенціалу окремих країн з метою досягнення політичних або стратегічних цілей [3; 16].

Сучасна санкційна політика характеризується високим рівнем комплексності та охоплює широкий спектр

економічних обмежень. До основних видів санкцій належать фінансові санкції, торговельні обмеження, технологічні ембарго, обмеження доступу до міжнародних платіжних систем, замороження активів та інвестиційні заборони [16].

Особливістю сучасної санкційної економіки є її системний вплив не лише на країни-об'єкти санкційного тиску, але й на функціонування міжнародної економічної системи загалом. Санкційні обмеження впливають на структуру міжнародної торгівлі, глобальні виробничі ланцюги, енергетичні ринки, інвестиційні потоки та фінансові системи [11; 16].

Повномасштабна війна в Україні стала одним із найбільших каталізаторів розвитку санкційної економіки у сучасному світі. Санкційна політика країн Заходу щодо російської федерації охопила банківський сектор, експорт технологій, енергетичну сферу, транспортну інфраструктуру та міжнародні фінансові операції [7; 20]. У результаті цього відбулися суттєві зміни у глобальних торговельних і фінансових потоках.

Разом із тим санкційна економіка має суперечливий характер. З одного боку, санкції виступають важливим інструментом економічного тиску та стримування агресивної зовнішньої політики держав. З іншого боку, санкційні обмеження можуть спричинити негативні наслідки для світової економіки, зокрема зростання інфляції, порушення міжнародних ланцюгів постачання, дефіцит енергетичних ресурсів та зниження темпів глобального економічного зростання [16; 19].

Санкції суттєво трансформували світові енергетичні ринки, прискоривши диверсифікацію постачання

енергоресурсів та зміну міжнародних енергетичних потоків [21; 30].

Крім того, сучасна санкційна економіка стимулює процеси економічної фрагментації та формування альтернативних фінансових і торговельних механізмів. Деякі держави намагаються зменшити залежність від міжнародних фінансових систем, посилюють використання національних валют у міжнародних розрахунках та розвивають регіональні економічні об'єднання [14].

Таким чином, санкційна економіка стала важливим елементом сучасної міжнародної економічної системи та одним із ключових факторів трансформації глобальної економіки в умовах посилення геополітичної нестабільності.

З метою візуалізації взаємозв'язку між геоекономічними ризиками, санкційною економікою та економічною трансформацією України доцільно представити механізм їх впливу на функціонування національної економіки (рис. 1).

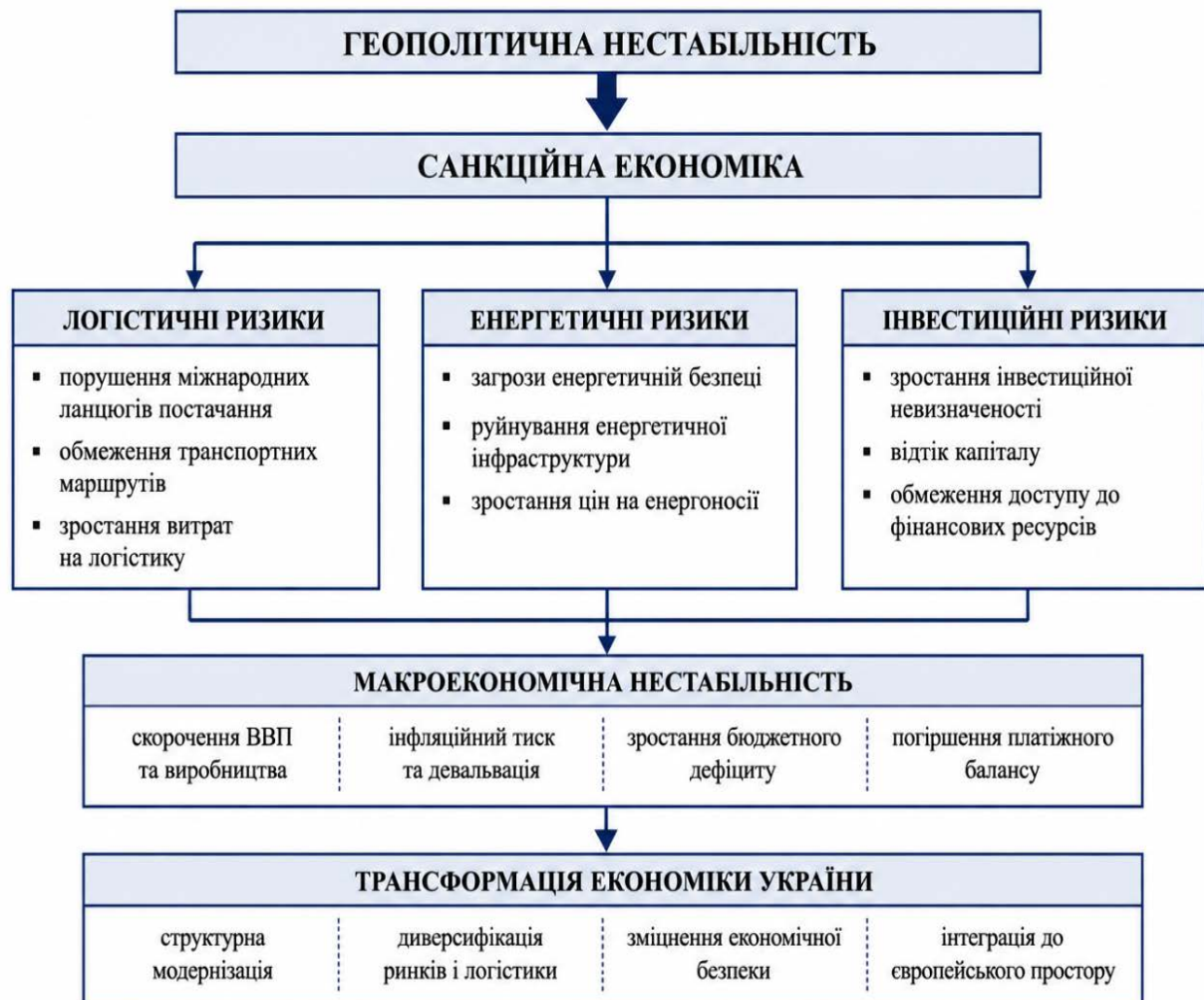

Рис. 1 Механізм впливу геоекономічних ризиків та санкційної економіки на економіку України.

Джерело: складено автором на основі [3; 7; 11; 15; 19; 30].

З метою систематизації основних інструментів санкційної економіки та визначення їх впливу на міжнародні

економічні процеси доцільно виділити основні види санкцій та їх економічні наслідки (табл. 2).

Таблиця 2

Основні види санкцій та їх економічні наслідки

Вид санкцій	Основний зміст	Економічні наслідки
Фінансові санкції	Обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків	Скорочення капіталу та валютних резервів
Торговельні санкції	Обмеження експорту та імпорту	Зниження обсягів міжнародної торгівлі
Технологічні санкції	Заборона постачання технологій	Технологічна ізоляція
Енергетичні санкції	Обмеження експорту енергоресурсів	Трансформація енергетичних ринків
Інвестиційні санкції	Заборона інвестицій та замороження активів	Скорочення інвестиційної активності
Транспортні санкції	Обмеження міжнародної логістики	Порушення транспортних маршрутів

Джерело: складено автором на основі [3; 7; 16; 21; 30].

Особливо суттєво вплив геоекономічних ризиків та санкційної політики проявився в економіці України в умовах повномасштабної війни. Повномасштабна війна стала визначальним фактором трансформації економіки України та суттєво посирила вплив геоекономічних ризиків на функціонування національної економічної системи. Військові дії, руйнування інфраструктури, скорочення виробничого потенціалу та порушення зовнішньоекономічних зв'язків спричинили масштабні макроекономічні дисбаланси та зростання економічної нестабільності [5; 15; 25].

За даними Світового банку та Міжнародного валютного фонду, у 2022 р. реальний ВВП України скоротився приблизно на 29,1%, що стало одним із найглибших економічних спадів у сучасній історії держави [7; 15; 22]. Основними причинами такого скорочення стали руйнування виробничої інфраструктури, зниження експортного потенціалу, масштабна міграція населення та суттєве зростання воєнних витрат [7; 15; 22; 29].

Крім безпосередніх економічних втрат, післявоєнне відновлення України значною мірою залежатиме від подолання демографічних дисбалансів, повернення трудових ресурсів і відновлення людського капіталу. Демографічні зміни, масштабна зовнішня та внутрішня міграція, мобілізація і скорочення зайнятості посилюють дефіцит робочої сили, знижують потенціал економічного зростання та ускладнюють функціонування національного ринку праці. За цих умов важливими напрямками державної політики мають стати стимулювання повернення економічно активного населення, розвиток професійної освіти, створення нових робочих місць і підтримка регіональної збалансованості ринку праці [22; 23; 26; 29; 30].

Руйнування виробничих потужностей і логістичних систем призвело до скорочення експорту, зниження зайнятості, падіння інвестиційної активності та зміни територіальної структури пропозиції робочої сили [25; 29].

Важливим чинником геоекономічного впливу стала трансформація зовнішньоторговельної діяльності України. Блокування морських портів, зміна логістичних маршрутів та обмеження доступу до традиційних ринків збуту суттєво вплинули на структуру міжнародної торгівлі України [20; 25].

Війна та геоекономічна нестабільність призвели до скорочення іноземних інвестицій і зниження інвестиційної активності приватного сектору [4; 17].

У 2022–2024 рр міжнародна фінансова допомога перевищила 115 млрд дол. США та стала одним визначальним чинником підтримки бюджетної й фінансової стабільності України [7; 15].

Суттєвий вплив геоекономічних ризиків спостерігається також у сфері енергетики. Руйнування енергетичної інфраструктури, атаки на енергетичні об'єкти та зміна структури постачання енергоресурсів створили значні ризики для енергетичної безпеки України [21; 28]. У відповідь на ці виклики держава активізувала процеси енергетичної диверсифікації, розвитку альтернативної енергетики та інтеграції до європейського енергетичного ринку.

Крім того, війна суттєво вплинула на фінансову систему України. Зростання бюджетного дефіциту, інфляційний тиск, валютна нестабільність та необхідність значного фінансування оборонних витрат сформували додаткові макроекономічні ризики [7; 28]. Водночас міжнародна фінансова підтримка, співпраця з IMF, Світовим банком та іншими міжнародними організаціями стали важливими чинниками забезпечення фінансової стабільності держави.

Особливого значення для економіки України набуває санкційна політика міжнародних партнерів щодо російської федерації. Санкційні обмеження спрямовані на зниження фінансового, енергетичного та технологічного потенціалу держави-агресора, що має важливе значення для послаблення її економічних можливостей ведення війни [3; 7; 30]. Разом із тим ефективність санкційної політики значною мірою залежить від рівня міжнародної координації, контролю за дотриманням санкцій та обмеження можливостей обходу санкційних режимів.

На думку автора, проведений аналіз свідчить, що економічна результативність міжнародної санкційної політики щодо держави-агресора має комплексний і нерівномірний характер. Найбільш відчутний ефект санкцій проявляється у сфері обмеження доступу до сучасних технологій, міжнародного фінансування та високотехнологічного імпорту, що поступово послаблює виробничий і військово-промисловий потенціал російської федерації. Водночас збереження частини доходів від експорту енергоресурсів свідчить, що ефективність санкцій значною мірою залежить від рівня міжнародної координації, контролю за дотриманням санкційних режимів та мінімізації можливостей їх обходу через треті країни. Отже, подальше вдосконалення санкційної політики має бути спрямоване не

лише на розширення обмежувальних заходів, а й на підвищення ефективності механізмів їх практичної реалізації та міжнародного контролю.

Узагальнюючи наведене, геоекономічні ризики та санкційна економіка стали важливими чинниками трансформації економіки України в умовах війни. Їх вплив охоплює виробничу сферу, зовнішню торгівлю,

інвестиційні процеси, енергетичну безпеку та макроекономічну стабільність держави.

З метою узагальнення основних напрямів впливу війни та геоекономічних ризиків на економіку України доцільно виділити ключові сфери економічної трансформації та їх наслідки (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив геоекономічних ризиків на економіку України

Сфера впливу	Основні прояви	Економічні наслідки
Промисловість	Руйнування виробничих потужностей	Скорочення обсягів виробництва
Зовнішня торгівля	Порушення логістики та блокування портів	Зниження експорту
Інвестиційна діяльність	Зростання військових ризиків	Скорочення іноземних інвестицій
Енергетика	Руйнування енергетичної інфраструктури	Загрози енергетичній безпеці
Фінансова система	Інфляція та валютна нестабільність	Зростання макроекономічних ризиків
Ринок праці	Міграція населення та мобілізація	Скорочення трудового потенціалу

Джерело: складено автором на основі [5;7;15;22;23;25;26;28;29;30].

Одним із ключових напрямів економічної трансформації стала зміна структури зовнішньоекономічної діяльності України. В умовах війни та посилення глобальної геоекономічної нестабільності зовнішньоекономічна діяльність України зазнала суттєвих структурних змін. Воєнні дії, санкційна політика, порушення міжнародних логістичних маршрутів і трансформація глобальних ринків спричинили переорієнтацію зовнішньоторговельних потоків та зміну структури міжнародної економічної взаємодії України [16; 20].

При цьому у структурі зовнішньої торгівлі України відбулися процеси географічної переорієнтації. Зростає роль країн Європейського Союзу як основного торговельного партнера України. Поглиблення економічної інтеграції з ЄС сприяє адаптації української економіки до нових геоекономічних умов та поступовій інтеграції у європейські виробничі й логістичні системи [5; 20].

За даними Європейської Комісії, у 2024 році частка країн Європейського Союзу у зовнішньоторговельному обороті України перевищила 56%, що свідчить про суттєве посилення економічної інтеграції України до європейського економічного простору [5].

Війна спричинила скорочення експорту традиційних галузей економіки, переорієнтацію торговельних потоків на ринки Європейського Союзу та формування нових логістичних маршрутів через країни Центральної і Східної Європи. У 2024 році частка ЄС у зовнішньоторговельному обороті України перевищила 56 %, що підтверджує поглиблення економічної інтеграції [4; 5; 15; 20; 25].

З метою систематизації основних змін зовнішньоекономічної діяльності України в умовах санкційної економіки доцільно виділити ключові напрями трансформації зовнішньої торгівлі та міжнародної економічної взаємодії (табл. 4).

Таблиця 4

Трансформація зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни

Напрямок трансформації	Основні зміни	Економічні наслідки
Географія експорту	Переорієнтація на ринки ЄС	Посилення європейської інтеграції
Логістичні маршрути	Зростання ролі сухопутних коридорів	Зміна структури транспортних витрат
Галузева структура експорту	Скорочення металургії та сировинного експорту	Зміна структури валютних надходжень
Нові сектори експорту	Розвиток ІТ та оборонної промисловості	Формування нових драйверів економіки
Енергетична інтеграція	Інтеграція до енергетичного ринку ЄС	Посилення енергетичної безпеки
Міжнародна кооперація	Посилення співпраці з міжнародними партнерами	Розширення доступу до фінансової підтримки

Джерело: складено автором на основі [4; 5; 15; 20; 21; 30].

Сучасні умови розвитку міжнародної економіки та вплив повномасштабної війни зумовлюють необхідність формування ефективної системи економічної стійкості України.

Вагомим напрямком забезпечення економічної стійкості України є структурна модернізація національної економіки. В умовах війни Ключового значення

набуває розвиток високотехнологічних секторів, цифрової економіки, відновлення людського капіталу та модернізацію ринку праці [6; 24; 26]. Формування нової економічної моделі має базуватися на підвищенні рівня доданої вартості виробництва, інноваційній діяльності та інтеграції до європейських економічних і виробничих систем.

Важливим фактором забезпечення економічної стійкості є диверсифікація зовнішньоекономічних зв'язків та логістичних маршрутів. Залежність від окремих ринків, транспортних коридорів чи постачальників енергоресурсів значно підвищує вразливість економіки до зовнішніх шоків [12; 20]. У зв'язку з цим Україна має посилювати інтеграцію до європейського економічного простору, розвивати альтернативні логістичні маршрути та формувати нові механізми міжнародної економічної кооперації.

Особливого значення набуває забезпечення енергетичної безпеки держави. Руїнування енергетичної інфраструктури та нестабільність міжнародних енергетичних ринків визначають необхідність розвитку власного енергетичного потенціалу, диверсифікації джерел енергопостачання та активізації переходу до відновлюваних джерел енергії [21; 28]. Крім того, інтеграція енергетичної системи України до європейського енергетичного ринку створює додаткові можливості для підвищення стійкості енергетичного сектору.

Важливу роль у забезпеченні економічної стійкості

України відіграє міжнародна підтримка та координація санкційної політики щодо держави-агресора. Санкційні механізми мають залишатися пріоритетним інструментом стримування економічного потенціалу російської федерації та обмеження її можливостей фінансування війни [3; 30]. При цьому для України важливо забезпечити ефективну інтеграцію до європейської системи економічної безпеки та міжнародних механізмів економічної кооперації.

Таким чином, підвищення економічної стійкості України в умовах геоекономічних викликів потребує комплексного підходу, що поєднує структурну модернізацію економіки, диверсифікацію зовнішньоекономічних зв'язків, розвиток енергетичної безпеки, зміцнення фінансової системи та вдосконалення інституційного середовища.

З метою узагальнення основних напрямів підвищення економічної стійкості України в умовах сучасних геоекономічних викликів доцільно виділити ключові механізми забезпечення економічної безпеки держави (табл. 5).

Таблиця 5

Основні напрями підвищення економічної стійкості України

Напрямок	Основні заходи	Очікуваний результат
Структурна модернізація економіки	Розвиток високотехнологічних секторів	Зростання конкурентоспроможності
Диверсифікація зовнішньої торгівлі	Розширення ринків збуту та логістики	Зниження зовнішньоекономічних ризиків
Енергетична безпека	Розвиток альтернативної енергетики	Зменшення енергетичної залежності
Фінансова стабільність	Контроль інфляції та бюджетного дефіциту	Макроекономічна стабільність
Інституційний розвиток	Підвищення ефективності державного управління	Покращення інвестиційного клімату
Європейська інтеграція	Інтеграція до економічного простору ЄС	Посилення міжнародної економічної підтримки

Джерело: складено автором на основі [3; 7; 10; 21; 24; 28].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасні геоекономічні ризики та санкційна економіка стали важливими чинниками трансформації міжнародної економічної системи та функціонування національних економік. Посилення геополітичної нестабільності, регіональні конфлікти, санкційна політика та структурні зміни глобальних ринків формують нові виклики для забезпечення економічної безпеки держав і стійкості міжнародних економічних відносин.

Доведено, що війна в Україні суттєво вплинула на трансформацію міжнародної економіки, зокрема на структуру міжнародної торгівлі, глобальні виробничі ланцюги, енергетичні ринки та міжнародні фінансові системи. Крім того геоекономічні ризики стали одним із ключових факторів економічної нестабільності та структурних змін в економіці України.

Поряд із цим одним із пріоритетів державної політики має залишатися відновлення національного ринку праці, створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості населення відповідно до рекомендацій міжнародних організацій [26; 29; 30].

Встановлено, що санкційна економіка є важливим інструментом сучасної міжнародної економічної політики та механізмом реалізації геоекономічних інтересів держав. Санкційні обмеження впливають не лише на країни-об'єкти санкційного тиску, але й на функціонування світової економіки загалом, спричиняючи трансформацію міжнародних торговельних, фінансових та енергетичних систем.

Обґрунтовано, що для України ключовими наслідками геоекономічних ризиків стали скорочення виробничого потенціалу, трансформація зовнішньоторгівельної діяльності, зростання інвестиційної невизначеності, посилення енергетичних ризиків та макроекономічної нестабільності. У цих умовах міжнародна фінансова підтримка та санкційна політика міжнародних партнерів щодо держави-агресора є важливими чинниками забезпечення економічної стійкості України.

Доведено, що підвищення економічної стійкості України потребує реалізації комплексної державної економічної політики, спрямованої на структурну модернізацію економіки, диверсифікацію зовнішньоекономічних зв'язків, забезпечення енергетичної безпеки,

розвиток фінансової стійкості та вдосконалення інституційного середовища.

Перспективами подальших наукових досліджень є аналіз механізмів адаптації економіки України до умов довгострокової геоекономічної нестабільності, дослідження ефективності міжнародної санкційної політики та формування моделей післявоєнного економічного розвитку України в умовах трансформації глобальної економіки.

Декларація щодо використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті використовувалися цифрові інструменти штучного інтелекту, зокрема ChatGPT-5 (OpenAI), виключно з метою мовного редагування, структуризації тексту та технічного опрацювання матеріалу. Автор самостійно здійснював науковий аналіз, формування висновків, інтерпретацію результатів дослідження, добір наукових джерел та остаточне редагування тексту статті.

Список використаних джерел:

1. Acemoglu D., Robinson J. A. The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty. New York : Penguin Press, 2019. 576 p.
2. Baldwin R. The globotics upheaval: Globalization, robotics, and the future of work. Oxford : Oxford University Press, 2022. 304 p.
3. Bown C. P. Modern industrial policy and the World Trade Organization. Peterson Institute for International Economics, 2023. URL: <https://www.piie.com/publications/working-papers/2023/modern-industrial-policy-and-wto> (дата звернення: 23.04.2026).
4. Regional economic prospects. London : EBRD, European Bank for Reconstruction and Development. 2024. URL: <https://www.ebrd.com/home/what-we-do/office-of-the-chief-economist.html> (дата звернення: 23.04.2026).
5. Ukraine 2024 report. Brussels : European Union, European Commission. 2024. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en (дата звернення: 23.04.2026).
6. Gereffi G. Global value chains and international development policy: Bringing firms, networks and policy-engaged scholarship back in. Journal of International Business Policy. 2019. Vol. 2. Pp. 195–210. DOI: <https://doi.org/10.1057/s42214-019-00028-7>
7. World economic outlook: Policy pivot, rising threats. Washington : IMF, International Monetary Fund. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (дата звернення: 23.04.2026).
8. Ukraine: Third review under the extended arrangement under the extended fund facility. Washington : IMF, International Monetary Fund. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/publications/cr/issues/2024/03/22/ukraine-third-review-under-the-extended-arrangement-under-the-extended-fund-facility-546741> (дата звернення: 23.04.2026).
9. Krugman P. Arguing with zombies: Economics, politics, and the fight for a better future. New York : W.W. Norton & Company, 2020. 496 p.
10. North D. C. Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 159 p.
11. OECD economic outlook. Volume 2023. Issue 1. Paris : OECD Publishing, OECD. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1787/ce188438-en>
12. Global value and supply chains. Paris : OECD, OECD. 2024. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/global-value-and-supply-chains.html> (дата звернення: 23.04.2026).
13. Rodrik D. Why does globalization fuel populism? Economics, culture, and the rise of right-wing populism. Annual Review of Economics. 2021. Vol. 13. Pp. 133–170. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-070220-032416>
14. Stiglitz J. E. Globalization and its discontents revisited: Anti-globalization in the era of strategic fragmentation. New York : W.W. Norton & Company, 2024. 448 p.
15. Ukraine rapid damage and needs assessment. Washington : World Bank Group, The World Bank. 2024. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf> (дата звернення: 23.04.2026).
16. Trade and development report 2023. Geneva : United Nations, UNCTAD. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2023_en.pdf (дата звернення: 23.04.2026).
17. Global investment trends monitor. No. 46. Geneva : United Nations, UNCTAD. 2024. URL: <https://unctad.org/publication/global-investment-trends-monitor-no-46> (дата звернення: 23.04.2026).
18. Human development report 2023/2024. New York : UNDP, United Nations Development Programme. 2024. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24> (дата звернення: 23.04.2026).
19. The global risks report 2024. Geneva : WEF, World Economic Forum. 2024. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/> (дата звернення: 23.04.2026).
20. World trade report 2023: Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future. Geneva : WTO, World Trade Organization. 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf (дата звернення: 23.05.2026).
21. Yergin D. The new map: Energy, climate, and the clash of nations. New York : Penguin Press, 2021. 512 p.
22. Tverdostup M. The Demographic Challenges to Ukraine's Economic Reconstruction. Vienna : The Vienna Institute for International Economic Studies (wiiw), 2023. Policy Notes and Reports No. 71. 44 p. URL:

<https://wiiw.ac.at/the-demographic-challenges-to-ukraine-s-economic-reconstruction-dlp-6620.pdf>

23. Maidaniuk S. The Impact of Changes in the Demographic Structure of the National Labour Market on Macroeconomic Indicators of Ukraine. *University Economic Bulletin*. 2024. Vol. 19, No. 1. P. 8–16. DOI: <https://doi.org/10.69587/ueb/1.2024.08>.

24. Геєць В. М. Економіка України в умовах глобальної нестабільності. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 256 с.

25. Статистичний щорічник України 2023. Державна служба статистики України. 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2023> (дата звернення: 23.04.2026).

26. Anastasia G., Boeri T., Kudlyak M., Zholud O. The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better. Hoover Institution Working Paper No. 22130. Stanford University, 2022. 32 p. URL: <https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/22130-Anastasia-Boeri-Kudlyak-Zholud.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).

27. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки. Міністерство економіки України. 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&lang=uk-UA&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki> (дата звернення: 23.04.2026).

28. Інфляційний звіт. Жовтень 2024 року. Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q4.pdf?v=9 (дата звернення: 23.04.2026).

29. International Organization for Migration. Ukraine: Employment, Mobility and Labour Market Dynamics. Geneva : IOM, 2024. URL: <https://crisisresponse.iom.int/sites/g/files/tmzbd1481/files/appeal/documents/Ukraine-Employment-Mobility-and-Labour-Market-Dynamics-Nov-2024.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).

30. International Labour Organization. How Did the War Impact the Ukrainian Labour Market? Geneva : ILO, 2023. URL: <https://www.ilo.org/resource/news/how-did-war-impact-ukrainian-labour-market> (дата звернення: 12.06.2026).

References:

1. Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2019). *The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty*. Penguin Press.
2. Baldwin, R. (2022). *The globotics upheaval: Globalization, robotics, and the future of work*. Oxford University Press.
3. Bown, C. P. (2023). *Modern industrial policy and the World Trade Organization*. Peterson Institute for International Economics. <https://www.piie.com/publications/working-papers/2023/modern-industrial-policy-and-wto>
4. European Bank for Reconstruction and Development. (2024). *Regional economic prospects*. <https://www.ebrd.com/home/what-we-do/office-of-the-chief-economist.html>
5. European Commission. (2024). *Ukraine 2024 report*. https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en
6. Gereffi, G. (2019). Global value chains and international development policy: Bringing firms, networks and policy-engaged scholarship back in. *Journal of International Business Policy*, (2), 195–210. <https://doi.org/10.1057/s42214-019-00028-7>
7. International Monetary Fund. (2024). *World economic outlook: Policy pivot, rising threats*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
8. International Monetary Fund. (2024). *Ukraine: Third review under the extended arrangement under the extended fund facility*. <https://www.imf.org/en/publications/cr/issues/2024/03/22/ukraine-third-review-under-the-extended-arrangement-under-the-extended-fund-facility-546741>
9. Krugman, P. (2020). *Arguing with zombies: Economics, politics, and the fight for a better future*. W.W. Norton & Company.
10. North, D. C. (2020). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.
11. OECD. (2023). *OECD economic outlook* (Vol. 2023, Issue 1). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/ce188438-en>
12. OECD. (2024). *Global value and supply chains*. <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/global-value-and-supply-chains.html>
13. Rodrik, D. (2021). Why does globalization fuel populism? *Economics, culture, and the rise of right-wing populism*. *Annual Review of Economics*, 13, 133–170. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-070220-032416>
14. Stiglitz, J. E. (2024). *Globalization and its discontents revisited: Anti-globalization in the era of strategic fragmentation*. W.W. Norton & Company.
15. The World Bank. (2024). *Ukraine rapid damage and needs assessment*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>
16. UNCTAD. (2023). *Trade and development report 2023*. https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2023_en.pdf
17. UNCTAD. (2024). *Global investment trends monitor* (No. 46). <https://unctad.org/publication/global-investment-trends-monitor-no-46>
18. United Nations Development Programme. (2024). *Human development report 2023/2024*.

<https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>

19. World Economic Forum. (2024). The global risks report 2024. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>
20. World Trade Organization. (2023). World trade report 2023: Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf
21. Yergin, D. (2021). The new map: Energy, climate, and the clash of nations. Penguin Press.
22. Tverdostup, M. (2023). The Demographic Challenges to Ukraine's Economic Reconstruction (Policy Notes and Reports No. 71). Vienna Institute for International Economic Studies (wiiw). <https://wiiw.ac.at/the-demographic-challenges-to-ukraine-s-economic-reconstruction-dlp-6620.pdf>
23. Maidaniuk, S. (2024). The impact of changes in the demographic structure of the national labour market on macroeconomic indicators of Ukraine. University Economic Bulletin, 19(1), 8–16. <https://doi.org/10.69587/ueb/1.2024.08>
24. Heiets, V. M. (2019). *Ekonomika Ukrainy v umovakh hlobalnoi nestabilnosti* [Ukraine's economy under conditions of global instability]. Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia" [in Ukrainian].
25. State Statistics Service of Ukraine. (2024). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy 2023 [Statistical yearbook of Ukraine 2023]. <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2023> [in Ukrainian].
26. Anastasia, G., Boeri, T., Kudlyak, M., & Zholud, O. (2022). The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better (Hoover Institution Working Paper No. 22130). Hoover Institution, Stanford University. URL: <https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/22130-Anastasia-Boeri-Kudlyak-Zholud.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).
27. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). Prohnoz ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2025–2027 roky [Forecast of economic and social development of Ukraine for 2025–2027]. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&lang=uk-UA&title=ProhnozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki> [in Ukrainian].
28. National Bank of Ukraine. (2024, October). Infliatsiynyi zvit [Inflation report]. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q4.pdf?v=9 [in Ukrainian].
29. International Organization for Migration. (2024). Ukraine: Employment, Mobility and Labour Market Dynamics. International Organization for Migration. URL: <https://crisisresponse.iom.int/sites/g/files/tmzbd11481/files/appeal/documents/Ukraine-Employment-Mobility-and-Labour-Market-Dynamics-Nov-2024.pdf>
30. International Labour Organization. (2023). How Did the War Impact the Ukrainian Labour Market? International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/resource/news/how-did-war-impact-ukrainian-labour-market>

Дата надходження статті: 22.05.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 12.06.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.07.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.